



RÅ RASISME: Gloria Ray (i rutete kjole) og de andre studentene i Little Rock Nine måtte eskorteres til skolen av bevæpnede tropper i 1957.

FOTO: WILL COUNTS COLLECTION/INDIANA UNIVERSITY ARCHIVES

ANMELDELSE

Historien om Gloria Ray viser rasismens dype spor.

I rasismens sentrum



Gloria. I skyggen av rasismen.
Gloria Ray
Karlmark og
Elisabeth
Åsbrink
Oversatt av
Alexander
Leborg
Spartacus
2025, 236
sider

Enkelte steder bærer et navn som forteller viktige historier, slik som Sarajevo, Hiroshima og Soweto. Det gjelder også Little Rock, en liten by i Arkansas. Ved skolestart i september 1957 skulle ni afroamerikanske ungdommer begynne på den tidligere så helhvite Central High School, som følge av et nylig grunnlovsforbud mot segregering. Ingen av dem søkte seg dit som ei politisk utfordring, men fordi skolen var kjent for å gi det beste tilbudet. Lite ante de at de støtet til kraftige konfrontasjoner og mobilisering av hvitmaktsgrupper.

Den yngste av «Little Rock Nine», som de er kjent som i ettertid, var 14-årige Gloria Ray. Hun kom fra en middelklassefamilie med høy utdanning, og som en kløpper i realfag drømte hun om å bli astrofysiker. I dag er hun 85 år gammel og bor i Stockholm, der hun har levd store deler av sitt voksne liv, og det er hennes historie som utgjør kjernen i boka med hennes navn som tittel. Den er et resultat av et nært samarbeid og vennskap med den svenske forfatteren og journalisten Elisabeth Åsbrink, som er den som gjør Glorias stemme om til tekst. Et mer fruktbart møte er det vanskelig å se for seg; Åsbrink har i flere bøker

vist seg som en mester i å veve enkeltmenneskers fortellinger sammen med «den store historien». Et eksempel er «Og fremdeles står trærne i Wienerwald» (Spartacus 2013), som knytter hennes jødiske slektninger til et av Europas mørkeste kapitler.

Noe nølende, men etter hvert med åpenhet og kraft, tar Gloria oss med til det dramatiske året 1957/58. I strid med Høyesterett og grunnlov, men med et klart flertall i byen bak seg, setter lokalmyndighetene inn den godt bevæpnede Nasjonalgarden for å blokkere de svarte elevenes adgang til skolen. Til slutt kan president Dwight D. Eisenhower ikke gjøre annet enn å fly inn militære styrker for å eskortere ungdommene på skoleveien. Men i 223 dager får Gloria møte hat, skjellsord, spark, slag, spytt, snøballer med stein og avføring i skapet. I det neste skoleåret legges den offentlige skolen ned for å unngå at svarte og hvite går i samme klasse. De ni spres for alle vinder, og Glorias mor er blant flere foreldre som får sparken og må flytte til en annen delstat. Det er mange som betaler en høy pris.

Boka veksler mellom hovedpersonens direkte tale, full av både sorg og stolthet, og forfatterens vellykkede dramaturgi. Sammen reiser de tilbake til Little Rock, der de også møter andre av «de ni» for å utveksle erfaringer og kalle fram fortrenge minner. Men Åsbrink gjør mer enn å gjenfortelle, hun graver dypt i avsklipp, militære dagsrapporter og offentlige arkiver, inkludert en reportasje om Gloria i det norske ukebladet NÅ. Hun framhever også den sterke støtten fra National Association for the Advancement of Colored People (NAACP) og tegner ei tidslinje for kampen mot hvitt herredømme.

Det store spørsmålet er nå om «Gloria» i engelsk utgave blir å finne i bibliotekene i Arkansas eller om den havner på bokbålet. At delstatens guvernør allerede har lagt fram et forslag om å forby undervisning i «svart historie» i skolen, gir dystre forhåpninger.

Som oversetter har Alexander Leborg lyktes godt med å yte rettferdighet til Åsbrinks suverene kombinasjon av journalistisk driv, forskningsformidling og en litterær fortellerstil. Men er undertittelen, «I skyggen av rasismen», så treffende? Boka viser at Gloria mer befant seg i rasismens sentrum enn i dens skygge.

Tore Linné Eriksen
bokmagasinet@klassekampen.no

For første gang på norsk!

Moderata Fonte Kvinnens fortjeneste

Hvorfor kvinner har større verdighet og er mer fullkomne enn menn.

En filosofisk dialog fra 1600, der sju kvinner i Venezia diskuterer hvordan menn kan ha tilranet seg slik makt over dem. Svarene som Fonte gir, peker fremover mot den moderne feminismens gjennombrudd flere hundre år senere.

Oversetter: Unn Falkeid



THORLEIF DAHLS
KULTURBIBLIOTEK

CAPPELEN DAMM

UTOPIISKE KLASSIKERE



Thomas More
Utopia
Oversetter:
Tor Ivar Østmoe

Francis Bacon
Det nye Atlantis
Oversetter:
Kjetil Ansgar Jakobsen

Margaret Cavendish
Den flammende verden
Oversetter:
Kristin Gjerpe

Gabriel Tarde
Fremtidshistorisk fragment
Oversetter:
Karin Gundersen